

KLAGANDE

Motum Mitt AB, 556245-5179

Ombud: Advokat Maria Lidbom

MOTPART

Jönköpings kommun

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Jönköpings dom den 14 augusti 2025
i mål nr 2045-25, se bilaga A

SAKEN

Överprövning av upphandling

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten förordnar att upphandlingen ska rättas genom en förnyad anbudsprövning, vid vilken de förklaringar som ALT Hiss AB hittills har givit till sitt låga anbudspris inte ska anses vara tillfredställande enligt 16 kap. 7 § andra stycket lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

Dok.Id 384357

Postadress
Box 2203
550 02 Jönköping

Besöksadress
Hamngatan 11

Telefon
036-15 68 00 (vx)

E-post: kammarrattenijonkoping@dom.se
www.kammarrattenijonkoping.domstol.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

YRKANDEN M.M.

Motum Mitt AB (Motum Mitt) (tidigare Nordisk Hiss AB) yrkar att kammarrätten, med ändring av förvaltningsrättens dom, förordnar att upphandlingen ska rättas på så sätt att en ny utvärdering genomförs varvid anbudet från ALT Hiss AB (ALT) inte ska beaktas.

Jönköpings kommun bestrider ändring av förvaltningsrättens dom.

VAD PARTERNA ANFÖR

Motum Mitt

Motum Mitt vidhåller sin talan och framför härutöver i huvudsak följande.

Anbudet från ALT är onormalt lågt och den förklaring som lämnats av ALT till det onormalt låga anbudspriset är inte godtagbar och kan inte bedömas som tillfredställande enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). Anbudet från ALT skulle därför rätteligen ha förkastats enligt 16 kap. 7 § LOU. Motum Mitt har lämnat det näst bästa anbudet i upphandlingen och har därmed kommit på andra plats vid utvärderingen. Om det inte vore för kommunens överträdelse hade Motum Mitt varit den leverantör som tilldelats ramavtalet i upphandlingen och Motum Mitt har därmed lidit skada i anledning av upphandlingsfelet på det sätt som avses i 20 kap. 6 § LOU.

I upphandlingen har ALT lämnat ett anbud som är mycket lägre än de övriga två anbudsgivarnas anbud. ALT:s anbud är endast hälften så högt som Motum Mitts anbud. Schindler Hiss AB:s (Schindler) anbud är däremot på ungefär samma nivå som Motum Mitts. Kommunen har i sig riktigt konstaterat att ALT:s anbud är onormalt lågt och därför begärt en förklaring till detta samt ställt ytterligare en fråga. Mot bakgrund av att ALT:s anbud

avviker så kraftigt från övriga anbud bör det ställas höga krav på ALT:s förklaring.

Upphandlingen avser ett mycket omfattande ramavtal och omfattar fullserviceavtal för sammanlagt ca 370 hissanläggningar, lokaliserade inom kommunen. Avtalet ska gälla i fyra år, varefter det upphör utan uppsägning. Beställaren kommer att teckna ramavtal med en leverantör. Aktuell tjänst får sägas vara av mer standardiserad karaktär, där det inte finns ett påtagligt utrymme för olika innovativa lösningar, särskilt kostnadseffektiva metoder eller andra tekniska lösningar som annars kan vara en godtagbar förklaring till ett mycket lågt pris. Grundkostnaderna får således bedömas vara tämligen lika för samtliga leverantörer. En annan sak är att det är av yttersta vikt att tjänsterna utförs noggrant av hänsyn till bland annat personsäkerhet och höga återanskaffningskostnader om service och underhåll inte sköts.

I ALT:s förklaring anges inte alls *hur* ALT beräknat anbudet (i kalkyl eller på annat sätt), eller *hur* bolaget avser att uppfylla åtagandena i avtalet. Det ska här noteras att de aktuella tjänsterna är omfattande med höga krav på utförande med hänsyn bland annat till höga säkerhetskrav på hissar. Hissarna är dessutom tänkta att vara i drift under lång tid, vilket kräver noggrant underhåll, med höga återanskaffningskostnader. Leverantörens åtagande är dessutom svårt att kontrollera för kommunen. Den mycket låga anbudssumman ger farhågor om leveranssäkerheten i sig och förklaringen borde inte ha tagit kommunen ur den farhågan. De förklaringar som ALT har gett är mycket svepande och intetsägande och skulle kunna gälla samtliga aktörer i branschen. Det saknas helt konkretion. De få uttalanden som ens görs i förklaringen backas inte upp med något som helst underlag. Inte ens med god vilja kan förklaringen anses innehålla någon information som bör övertyga en upphandlande myndighet om att acceptera ett så lågt pris som det som ALT offererat.

Jönköpings kommun

Kommunen hänvisar till vad som tidigare anförts i förvaltningsrätten och framhåller följande. Kommunen har ställt frågor till ALT med anledning av onormalt lågt pris i anbudet. Kommunen har funnit ALT:s förklaring tillräcklig. Kommunen har således gjort den utredning som krävs och inte funnit anledning att förkasta anbudet. Skäl för ändring av förvaltningsrättens dom saknas därför.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kommunen har funnit att ALT:s anbud förefallit onormalt lågt och har därför inhämtat en förklaring till erbjudet pris enligt 16 kap. 7 § första stycket LOU. Frågan som kammarrätten har att ta ställning till är om den förklaring som ALT givit till sitt låga pris är tillfredsställande enligt 16 kap. 7 § andra stycket LOU.

Bedömningen av om en anbudsgivares förklaringar är tillfredsställande och anbudet trots det låga priset är seriöst menat ska göras i varje enskilt fall med hänsyn till upphandlingsföremålet (se prop. 2006/07:128 s. 407 och Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2018 ref. 50). Det är anbudsgivaren som ska ge in bevisning som förklarar det låga priset (se prop. 2015/16:195 s. 1115 och EU-domstolens avgörande i mål nr C-599/10 - *SAG ELV Slovensko*, punkterna 28 och 29).

Av det aktuella upphandlingsdokumentet framgår bland annat att upphandlingen omfattar fullserviceavtal för sammanlagt ca 370 hissanläggningar inom kommunen med en avtalstid om fyra år. Syftet med upphandlingen är att säkerställa funktionen och tillgängligheten till respektive anläggning för både beställarnas hyresgäster och brukare genom korta servicetider och snabba insatser. Kommunen har i upphandlingen framhållit att arbetet ska utföras på ett värdebevarande, kvalitativt och kostnadseffektivt sätt och att

leverantören ska inneha förmåga och resurser att snabbt, och med kort inställetid, avhjälpa akuta fel och brister. Driftprioritet indelas i tre klasser och för hissar med prioritet 1 och 2 är den vitessanktionerade inställetiden 30 respektive 60 minuter. I upphandlingen har även krav rörande miljö och sociala hänsyn uppställts.

Det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet identifieras genom utvärdering med avseende på pris. Angivna priser ska omfatta samtliga kostnader för arbetets genomförande och anges exklusive mervärdesskatt. Priserna är fasta under första året, därefter finns möjlighet till prisreglering enligt index. För utförande och material ska ett års garanti gälla. Av upphandlingens prisfil framgår att anbudsgivare bland annat skulle prissätta fullserviceavtalet per hiss (337 st) och timpris för arbetskostnad för beställda reparationer under ordinarie arbetstid (700 h). De priser som ALT lämnat för dessa poster hade förvaltningsrätten tillgång till vid sin prövning.

Kammarrätten har inhämtat och tagit del av kommunens begäran om förklaring av ALT:s anbudspris och ALT:s svar på ställda frågor. ALT framhåller att avtalet är strategiskt viktigt och att bolaget är berett att gå med viss förlust, om så skulle bli fallet. ALT uppger vidare att bolaget utifrån sin erfarenhet av branschen och kunden, samt egna arbetsmetoder, beräknat att bolaget med angivna priser ska kunna gå med vinst. ALT anger även att anbudet är seriöst menat och att bolaget har för avsikt att leverera enligt avtal.

Kammarrätten konstaterar att ALT:s förklaring ger uttryck för en avsikt att leverera enligt avtal. I den bemärkelsen finns visst underlag till stöd för att anbudet är allvarligt menat (jfr ovan nämnda avgörande från EU-domstolen i mål nr C-599/10 - SAG ELV Slovensko, p. 28). Det förhållandet att ALT uttrycker att bolaget accepterar att en förlust uppkommer under kontraktstiden kan inte heller i sig medföra att bolagets förklaring till sitt låga anbudspris brister (jfr EU-domstolens avgörande i mål nr C-285/99 och

C-286/99 *Lombardini och Mantovani*, p. 82 och Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2018 ref. 50).

Även med hänsyn taget till ovanstående förhållanden åvilar det leverantören att utifrån det låga pris som erbjuds, bolagets förutsättningar, kraven i avtalet och övriga relevanta förhållanden på ett tillfredställande sätt förklara hur avtalet kan fullgöras under avtalstiden. Kravet på innehåll i en sådan förklaring kan variera beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Med hänsyn till det låga pris som ALT erbjudit, uppdragets omfattning och de åtaganden i övrigt som ramavtalet innehåller finner kammarrätten att ALT:s förklaring till sitt pris måste innehålla ett visst mått av konkretion för att kunna vara tillfredställande. Kammarrätten kan därvid konstatera att ALT:s förklaringar är mycket allmänt hållna utan någon konkret redovisning i form av kalkyler och annat beräkningsunderlag som på ett tillfredställande sätt förklarar hur ramavtalet kan fullgöras med offererade låga priser under ramavtalstiden. Kommunen har därmed förfarit i strid med 16 kap. 7 § andra stycket LOU genom att tilldela ALT ramavtalet i fråga trots att någon tillfredställande förklaring till bolagets låga anbudspris inte givits. Motum Mitt riskerar att lida skada till följd av detta eftersom Motum Mitt har lämnat det näst lägsta priset i upphandlingen.

Med beaktande av det ovan angivna ska upphandlingen rättas genom en förnyad anbudsprövning, vid vilken de förklaringar som ALT hittills har givit till sitt låga anbudspris inte ska anses vara tillfredställande enligt 16 kap. 7 § andra stycket LOU.

Kammarrätten noterar att ALT i sin förklaring till kommunen angett att bolaget, för det fall att dess förklaring bedöms vara otillräcklig, önskar få möjlighet att ytterligare förtydliga och specificera densamma. Utifrån de ramar som LOU medger har kommunen att bestämma om ALT, inför den

förnyade anbudsprövningen, ska ges möjlighet att inkomma med ytterligare förklaringar till sitt låga anbudspris.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (KR-09).

I avgörandet har deltagit kammarrättsrådet Tomas Kjellgren (ordförande), kammarrättsrådet Hans-Olof Hallbäck (referent) och tf. kammarrättsassessorn Jolinn Andersson Engblom.

Föredragande har varit föredragande juristen Mikaela Andersson.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I JÖNKÖPING****DOM**
2025-08-14
Meddelad i JönköpingMål nr
2045-25**SÖKANDE**

Nordisk Hiss AB, 556245-5179

Ombud: Advokat Claes Henriksson Svegfors och Advokat Maria Lidbom
Advokatfirman LA Partners Aktiebolag**MOTPART**

Jönköpings kommun, Upphandlingsavdelningen

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan.

BAKGRUND

Jönköpings kommun (Beställaren) genomför tillsammans med ett antal andra kommunala enheter en upphandling avseende Service, underhåll och reparation av hissanläggningar (2025_25/5). Anbud från ALT Hiss AB har anvisats som vinnande. Nordisk Hiss AB (Bolaget), vars anbud har rangordnats på andra plats, har begärt överprövning. Upphandlingen genomförs som ett öppet upphandlingsförfarande enligt LOU.

YRKANDE

Bolaget yrkar att upphandlingen ska rättas på så sätt att anbud från ALT Hiss AB förkastas vid ny utvärdering. I andra hand yrkas att upphandlingen ska göras om. Bolaget yrkar också att ALT Hiss AB:s anbud och förklaringar till det låga anbudspriset ska hämtas in utan sekretessmarkering.

Avgörandet är elektroniskt undertecknat

Besöksadress
Hamngatan 15**Telefon**
036-156600, 8.30-12, 13-15**Öppettider**
måndag–fredag
08:30–16:00**Postadress**
Box 2201
550 02 Jönköping**E-post**
forvaltningsrattenijonkoping@dom.se**Webbplats**
www.forvaltningsrattenijonkoping.domstol.se

Beställaren anser att ansökan om överprövning ska avslås.

VAD PARTERNA FÖR FRAM

Bolaget

Onormalt lågt anbud

Att anta ett onormalt lågt anbud utgör ett upphandlingsfel. Anbudet från ALT Hiss AB är mycket lägre och endast ungefär hälften jämfört med Bolaget och den tredje anbudsgivarens nivå. Att Beställaren bett om förklaring vid två tillfällen bekräftar att det funnits en farhåga om leveranssäkerhet. Bolaget är befintlig leverantör sedan fyra år och har en mycket god bild av de praktiska och ekonomiska förutsättningarna för leveransen. Även att det tredje anbudet är ungefär på denna nivå ger en god bild av vad som är ett marknadsmässigt pris. Därmed bör det ställas höga krav på ALT Hiss AB:s förklaring. Det rör sig också om en tjänst av mer standardiserad karaktär med grundkostnader som är tämligen lika för samtliga leverantörer. Det är av yttersta vikt att tjänsterna utförs noggrant av hänsyn till bl.a. personsäkerhet och höga återanskaffningskostnader vid bristande underhåll. Säkerhetskraven är därtill höga för hissar.

ALT Hiss AB har inte angett hur anbudet beräknas och förklaringarna är mycket svepande och intetsägande.

Beställarens maskeringar i ALT Hiss AB:s anbud begränsar Bolagets möjligheter att fullt ut göra en bedömning av anbudet och fördelningen av anbudssumman på de olika delposterna. För att målet ska kunna utredas behöver förvaltningsrätten ta del av ALT Hiss AB:s anbud och förklaringar, särskilt de delar som rör priser och annan prissättningsrelaterad information.

Otydligt och bristfälligt upphandlingsdokument

Det är endast priset för utförande av tjänsten som utvärderas och som ingår i det kommande avtalet. Det sker således inte någon utvärdering av priset när det gäller material (utöver förbrukningsmaterial, som ska ingå i priset för fullservice). Priset för material regleras inte heller på något annat sätt.

Som nuvarande leverantör kan Bolaget konstatera att material utgör 35–40 procent av omsättningen i befintligt ramavtal. Det är otydligt hur material som behövs för att fullgöra åtagandet ska prissättas, liksom förutsättningarna för om avtalet medför en skyldighet eller rättighet att leverera material och i vilken utsträckning detta kan komma att eller uppskattas att ske. Priset på material kommer vara helt oreglerat, vilket har medfört att det är svårt att lämna pris på själva fullserviceåtagandet. Vidare är marginalerna på materialet okända, vilket i sin tur försvårat förutsättningarna för att jämföra de inkomna anbudena med varandra. Detta verkar ha lett till att anbudsgivarna uppfattat Upphandlingsdokumentet på olika sätt. I vart fall har två av anbudsgivarna, som det framstår utifrån redovisade totalpriser i tilldelningen, gjort en bedömning och vinnande anbudsgivare en helt annan bedömning.

Upphandlingsdokumentet är inte så klart, precist och entydigt som krävs för att anbudsgivare ska kunna förstå dess exakta innebörd och tolka det på samma sätt. Inte heller kan avtalsvillkor utformade på detta sätt anses förnuftiga, rimliga och affärsmässiga, där pris och flertalet övriga väsentliga villkor gällande material lämnats helt oreglerade, men ändå ska innefattas i åtagandet och anbudsgivningen inom ramen för det totala anbudspriset.

Upphandlingsdokumentets utformning strider av dessa skäl mot principerna om likabehandling och öppenhet och dessa brister i transparens och likabehandling har lett till att Bolagets möjlighet att få framgång i upphandlingen och lämna ett konkurrenskraftigt pris har omöjliggjorts.

Det har inte heller framgått hur många servicebesök som behövs per år för samtliga 370 hissar. Även detta har omöjliggjort för dem att lämna det mest konkurrenskraftiga anbudet.

Såvitt framgår av 4.10.1 p. 2 i Upphandlingsdokumenten får leverantören utöver den årliga serviceavgiften per hiss debitera faktiskt nedlagd tid för reparation under förutsättning att materialbyte behövt ske. I prisfilen anges dock att all arbetstid ska ingå, oavsett om material behövt bytas ut.

Anbudsgivarna kan mycket väl ha uppfattat vad som ingår i serviceavgiften på olika sätt och därmed lämnat anbud utifrån olika förutsättningar.

Bolagets chanser att nå framgång med sitt offererade anbudspris har försämrats till följd av otydligheterna. Det kan inte vara en anbudsgivares uppgift att ställa frågor under anbudstiden för att på så sätt hjälpa en annan anbudsgivare att förstå upphandlingsdokumentet eller avtalsvillkoren.

Beställaren

Onormalt lågt anbud

Förklaringarna som ALT Hiss AB har lämnat är detaljerade och noggrant redovisade. Det har inte funnits anledning att befara att ALT Hiss AB:s anbud saknar affärsmässighet eller att det finns någon ökad risk för leveransvägran eller att upphandlingen i övrigt inte skulle fått avsett resultat. Anbudet inger inga farhågor beträffande leveranssäkerhet. Beställaren har tidigare haft avtal med ett bolag som köpts upp av ALT Hiss AB. Kunskap om uppdragets tidigare omfattning bör därför finnas inom ALT Hiss AB.

Bedömningen av huruvida en förklaring från en leverantör anses vara tillfredsställande ska dessutom inte göras utifrån generella uppfattningar om marknadspriser, utan det är omständigheterna i den enskilda upphandlingen

som avgör huruvida en leverantör har lämnat en tillfredsställande förklaring till ett lågt pris. Att förkasta anbudet hade snarare riskerat att åsidosätta upphandlingsprinciperna.

Otydligt och bristfälligt upphandlingsdokument

Upphandlingen innehåller inte uppgifter om materialpriser då det är omöjligt att förutse åtgången av material. Beställaren kan inte förutse i vilken omfattning reparationer kommer ske, på vilka anläggningar reparationer kommer ske eller vilket material som kommer gå åt för dessa reparationer. Det är därför inte möjligt att detaljerat upphandla material, oavsett vad som kan utläsas av de historiska uppgifterna.

Beställaren har valt att inte inhämta prisuppgifter per vara eller material som eventuellt kommer köpas in. Beställaren har även valt att inte utvärdera anbud avseende materialkostnader. Det står upphandlande myndighet fritt att upprätta upphandlingsdokumenten och efterfrågad tjänst är service, underhåll och reparation av hissanläggningar. Att utvärdering inte sker avseende materialkostnader är samma för alla anbudsgivare. Denna kostnad har inte varit utslagsgivande.

I upphandlingsdokumenten finns listor på de hissar som i dagsläget är i bruk och föremål för upphandlingen. Om uppgift om serviceintervall är av stor betydelse för beräkningen av anbudet borde Bolaget eller annan ställt fler frågor om serviceintervall. Speciellt mot bakgrund av att aktörerna på marknaden bör ha rimlig kunskap om olika typer av hissar och eventuella avvikande serviceintervall. Det garanteras ingen omfattning på uppdraget och samtliga anbudsgivare är fria att lämna anbud med beaktande av osäkerheten i omfattning.

Att upphandlingsdokumentet och prisfilen inte är harmoniserade har inte ifrågasatts under upphandlingsförfarandet. Detta har Bolaget haft möjlighet att göra. Bolaget har inte heller redovisat någon grund för dess uppfattning att anbudsgivarna har uppfattat upphandlingsdokumentet på olika sätt.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Gällande regler

I 4 kap. 1–3 §§ LOU anges bl.a. följande. Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Upphandlingar ska vidare genomföras i enlighet med principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet. En upphandling får inte utformas i syfte att undanta den från lagens tillämpningsområde och får inte heller utformas i syfte att begränsa konkurrensen så att vissa leverantörer gynnas eller missgynnas på ett otillbörligt sätt.

Om ett anbud förefaller vara onormalt lågt, ska den upphandlande myndigheten enligt 16 kap. 7 § LOU begära att leverantören förklarar det låga priset eller kostnaden. Myndigheten ska förkasta anbudet om leverantören inte på ett tillfredsställande sätt har förklarat det låga priset eller kostnaden.

En upphandlande myndighet ska också förkasta en leverantörs anbud om den finner att det onormalt låga priset beror på att anbudet inte stämmer överens med tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter.

Av 20 kap. 6 § LOU följer att om den upphandlande myndigheten har brutit mot någon bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts

Förvaltningsrättens bedömning

Sekretess för anbudshandlingar och partsinsyn

Av 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, framgår att sekretess gäller i domstolens rättskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om en myndighets eller enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs.

Enligt 18 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska en part som huvudregel ha fått kännedom om det som tillförts målet av annan än parten själv och fått möjlighet att yttra sig över det innan ett mål avgörs. En handling får dock inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I sådana fall ska myndigheten på annat sätt lämna parten upplysning om vad materialet innehåller i den utsträckning det behövs för att parten ska kunna ta till vara sin rätt och det kan ske utan allvarlig skada för det intresse som sekretessen ska skydda. Detta framgår av 19 § förvaltningsprocesslagen samt 10 kap. 3 § OSL.

EU-domstolen har uttalat att i mål om offentlig upphandling är det nödvändigt att prövningsorganet har tillgång till den information som krävs för att kunna avgöra målet med fullständig kännedom om fakta, inbegripet konfidentiell information och affärshemligheter. Parterna i prövningsförfarandet har dock inte en obegränsad och absolut rätt att få tillgång till all information avseende den aktuella upphandlingen som lämnats till prövningsorganet, utan det måste göras en avvägning mot andra aktörers rätt till skydd för sin konfidentiella information och sina affärshemligheter. Vidare ska principen om skyddet för konfidentiell information och affärshemligheter genomföras på ett sätt som är förenligt med kraven på ett effektivt rättsligt skydd och som

säkerställer att rätten till en rättvis rättegång iakttas under hela förfarandet (se dom av den 14 februari 2008, Varec, C-450/06, EU:C:2008:91).

Förvaltningsrätten har inom ramen för sitt utredningsansvar enligt 8 § förvaltningsprocesslagen begärt in ALT Hiss AB:s prisuppgifter utan maskering från Beställaren.

I de fall en domstol begär in uppgifter från den upphandlande myndigheten som en part inte har fått ta del av på grund av sekretess ankommer det på domstolen att pröva om materialet omfattas av sekretess och om partens rätt till insyn kan begränsas med stöd av 10 kap. 3 § OSL (se HFD 2015 ref. 55).

Förvaltningsrätten bedömer att uppgifterna i de handlingar som begärts in, och som Beställaren tidigare maskerat, omfattas av sekretess till skydd för ALT Hiss AB:s affärs- och driftförhållanden enligt 36 kap. 2 § OSL. Prisuppgifter är typiskt sett känsliga i konkurrenshänseende och det får därför anses vara av synnerlig vikt att materialet inte lämnas ut i mindre maskerad form än den som Bolaget redan tagit del av från Beställaren. Bolagets rätt till partsinsyn har därmed begränsats enligt 10 kap. 3 § första stycket OSL.

Onormalt lågt anbud

Om ett anbud förefaller vara onormalt lågt ska den upphandlande myndigheten begära att leverantören förklarar det låga priset eller kostnaden. Det är den upphandlande myndigheten som utifrån omständigheterna i det enskilda fallet ska avgöra vad som förefaller vara ett onormalt lågt anbud. Den generella utgångspunkten vid bedömningen av anbudspriser är att leverantören, baserat på företagsinterna överväganden, själv har att avgöra vilka priser företaget kan och vill offerera i en specifik upphandling. Det är till exempel tillåtet för anbudsgivare att pressa sina vinstmarginaler, eller till och med gå med förlust, som ett led i en medveten strategi för att vinna marknadsandelar (jfr HFD 2016

ref. 3). Den upphandlande myndigheten har samtidigt en skyldighet att se till att upphandlingen är effektiv, bl.a. i den meningen att den ska säkerställa att leverans kan ske i enlighet med kontraktet.

Beställaren har begärt en förklaring från ALT Hiss AB av det aktuella anbudspriset och funnit att den lämnade förklaringen varit tillfredsställande. Bolaget, som har ansökt om överprövning av upphandlingen, har bevisbördan för att anbudet är onormalt lågt och borde förkastas (jfr Kammarrätten i Jönköpings dom i mål 2895–2896-17). Den upphandlande myndigheten har ett tolkningsföreträde av sina egna behov och i synnerhet vad som kan vara ett sådant onormalt lågt anbud som ska förkastas. Detta mot bakgrund av att den upphandlande myndigheten förutsätts säkra leverans av upphandlingsföremålet genom förfarandet.

Eftersom den upphandlande myndigheten har en relativt stor frihet att avgöra vad som ska anses vara ett onormalt lågt anbud så krävs det att Bolaget för fram förhållandevis stark bevisning till stöd för att anbudet är att betrakta som onormalt lågt. Vidare är förvaltningsrättens överprövning begränsad till en kontroll av om principerna enligt LOU följs.

Förvaltningsrätten har begärt in ALT Hiss AB:s prisuppgifter utan maskering och kan konstatera att anbudet i vissa delar är lågt. Omständigheterna som redovisas i förklaringen ger dock stöd för att leverantörens prissättning är en följd av affärsstrategiska och företagsspecifika överväganden. Det har inte framkommit några omständigheter som talar för att anbudet inte skulle vara allvarligt menat eller att ALT Hiss AB inte i övrigt tillfredsställande förklarat det låga priset. Inte heller har gjorts gällande att det låga priset beror på att anbudet saknar överensstämmelse med tillämpliga miljö-, social- eller arbetsrättsliga skyldigheter. Således saknas anledning att ingripa mot

upphandlingen med anledning av att ett onormalt lågt anbud från ALT Hiss AB antagits.

Otydligt och bristfälligt upphandlingsdokument

Genom praxis har det etablerats en så kallad aktivitetsplikt, som innebär att det vid skadebedömningen ska beaktas om leverantören har gjort det som kan krävas för att undvika att skada uppkommer. En leverantör som anser att de uppgifter som lämnats i upphandlingsdokumenten är ofullständiga eller otydliga bör redan under anbudstiden vända sig till myndigheten och ställa frågor samt begära kompletteringar och förtydliganden. Om leverantören utan godtagbara skäl underlåter att göra detta, och i stället väntar med att påtala eventuella brister till efter det att tilldelningsbeslutet är fattat, kan kravet på att bristen ska ha medfört att leverantören har lidit eller riskerar att lida skada normalt sett inte anses vara uppfyllt (jfr HFD 2022 ref. 4 I och II).

En normalt omsorgsfull och rimligt informerad leverantör i den aktuella branschen får anses ha haft möjlighet att identifiera de brister som Bolaget menar förelegat i anvisningarna avseende material, serviceintervaller och prisfil redan under anbudstiden. Bolaget har först i efterhand kritiserat upphandlingens konstruktion och har därmed inte gjort vad som krävs för att undvika skada eller risk för skada. Redan av denna anledning saknas anledning för förvaltningsrätten att ingripa i upphandlingen med stöd av LOU. Att de påstådda bristerna enligt ansökan om överprövning lett till att ALT Hiss AB lämnat ett anbud med lägre pris förändrar inte bedömningen.

Mot denna bakgrund ska ansökan om överprövning avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Avgörandet kan överklagas. Information om detta finns i bilaga 1 (FR-05).

Natalie Accord

Förvaltningsrättsfiskalen Natalie Accord har avgjort målet. Föredragande jurist har varit Anders Sanner.

Hur man överklagar

FR-05

Den som inte är nöjd med förvaltningsrättens beslut kan överklaga. Här framgår hur det går till.

Närmare regler finns i den lag som gäller för målet, se rutan längst ner på nästa sida för hänvisningar.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som ni fick del av beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För myndigheten räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om ni exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Tänk på detta i mål om överprövning av upphandling

I vissa fall kan myndigheten ingå avtal efter 10 dagar från det att domstolen avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut, och i vissa fall får myndigheten ingå avtal omedelbart. Efter att avtal har slutits får kammarrätten inte överpröva upphandlingen. Detta gäller alltså även om tiden för överklagande fortfarande gäller.

Gör så här

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför ni tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring ni vill ha och varför ni tycker att kammarrätten ska ta upp ert överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis ni vill hänvisa till. Förklara vad ni vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå er: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om ni har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten – adressen finns i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har ni tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om ni *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt ni vill föra fram.

Vill ni veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om ni har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

För fullständig information, se:

- lag (2016:1145) om offentlig upphandling, 20 kap.
- lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, 20 kap.
- lag (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, 16 kap.
- lag (2016:1147) om upphandling av koncessioner, 16 kap.
- lag (2016:1145) om offentlig upphandling, 20 kap.
- lag (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorn, 20 kap.

Hur man överklagar

KR-09

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga det till Högsta förvaltningsdomstolen. Överklagandet ska skickas till kammarrätten. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet.

I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen senast den dag tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen är en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Tänk på detta i mål om överprövning av upphandling

I vissa fall kan myndigheten ingå avtal efter 10 dagar från det att domstolen avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut, och i vissa fall får myndigheten ingå avtal omedelbart. Efter att avtal har slutits får Högsta förvaltningsdomstolen inte överpröva upphandlingen. Detta gäller alltså även om tiden för överklagande fortfarande gäller.

Närmare regler finns i den lag som gäller för målet, se rutan längst ner på nästa sida för hänvisningar.

Prövningstillstånd i Högsta förvaltningsdomstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta förvaltningsdomstolen ska pröva ett överklagande. Högsta förvaltningsdomstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rätts-tillämpningen att överklagandet prövas, eller
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller kammarrättens beslut. Det är därför viktigt att du i överklagandet tar med allt som du vill föra fram.

Så här gör du

1. Skriv kammarrättens namn, målnummer och beslutsdatum.
2. Förklara vilken ändring du vill ha och varför du tycker att beslutet ska ändras.
3. Förklara varför du anser att Högsta förvaltningsdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd ovan).
4. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Bifoga de skriftliga bevis du hänvisar till om de inte redan finns i målet.
5. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer. Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om hur domstolen kan nå dig: e-postadresser, postadresser,

och telefonnummer. Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

6. Skicka eller lämna in överklagandet till kammarrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Kammarrätten kontrollerar att överklagandet har kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet, och då står kammarrättens beslut fast.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar kammarrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta förvaltningsdomstolen.

Har du tidigare fått handlingar med förenklad delgivning kan även Högsta förvaltningsdomstolen skicka handlingar på detta sätt.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med kammarrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

För fullständig information, se:

- lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, 20 kap.
- lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, 20 kap.
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, 16 kap.
- lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, 16 kap.